

Surinaamse zangvogels op een Hollands grasveld*

Shirley Jaarsma [coördinator tentoonstellingen, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; jaarsma@hetnatuurhistorisch.nl]

▲ Ruime aandacht voor de Surinaamse zangvogelsport in de tentoonstelling 'Dier, Mens & Traditie'. (Aad Hoogendoorn)

Veldwerk betekent voor een medewerker van Het Natuurhistorisch eigenlijk altijd de wilde (stads)natuur bestuderen of verzamelen, maar voor de tentoonstelling 'Dier, Mens & Traditie' ging Shirley Jaarsma op zoek naar Surinaamse vogels in kooitjes en de mannen die ze aan het zingen proberen te krijgen.

Op een druilerige zondagmorgen in augustus staan we op het grasveld van het Parmentierplein in Rotterdam-Zuid bij twee palen met elk een scorebordje. Vanwege de regen kan de wedstrijd nog niet beginnen, maar Herman Chin A Foeng, die verschillende bestuursfuncties bij Vogel Vereniging Euromast heeft bekleed, kan ons wel alvast vertellen hoe een wedstrijd gaat. "Kijk, dit zijn de trotten. Zo noemen we de houten stokken die we in de grond prikken. Daar komen de vogelkooien straks aan te hangen. De trotten staan altijd op 50 centimeter van elkaar, dan gaat het erom wie er het beste zingt."

Punten per slag

Zelf is Herman helaas in de achtste finale uitgeschakeld. "Mijn vogel floot 80 slagen, hij heeft verloren van een vogel die 100+ floot." Hij kijkt uit naar een spannende halve finale, want er zullen twee vogels tegen elkaar fluiten die allebei al meer dan 100 hebben gescoord. In een wedstrijd hebben de vogels 15 minuten de tijd om tegen elkaar op te fluiten. Bij iedere kooi staat een 'scoorder' om het aantal slagen te turven. Het gaat er niet om welke vogel het mooiste zingt, de punten zijn te verdienen per 'slag': Elk stukje zang dat gevolgd wordt door een waarneembare

onderbreking, levert een punt op. Een zo kort mogelijk stukje zang laten volgen door een korte stilte, is dus het beste.

Nachtegaal

De traditie is volgens een overlevering uit China afkomstig. Tijdens de Ming-dynastie hield de keizer erg van de zang van de nachtegaal. Keizerlijke boswachters kregen de opdracht nachtegalen te vangen en te laten fluiten in de tuin van het paleis. In de loop der jaren werden allerlei technieken ontwikkeld om de vogels te laten fluiten als de keizer kwam. De sport om vogels te laten zingen kwam ook in Suriname

* Dit artikel staat ook in het boekje 'Dier, Mens & Traditie – zwemmende honden, zingende twatwa's en pronkende paarden' dat bij de gelijknamige tentoonstelling verscheen. Het boekje is gratis beschikbaar voor bezoekers. De expositie duurt nog t/m 30 januari 2022.

▲ Het aantal gezongen slagen wordt geturfd tijdens een wedstrijd in Amsterdam, 2020. (Jet Bakels)

▲ De flinke prijzbekers staan klaar voor de uitreiking na de wedstrijd in Amsterdam, 2020. (Jet Bakels)

terecht. Daar ontdekte men dat andere vogels beter geschikt waren om te trainen en op specifieke momenten te laten fluiten. Het is inmiddels uitgegroeid tot dé volkssport in Suriname in alle lagen van de samenleving. De sport wordt beoefend met drie vogelsoorten, de rowtie (*Sporophila* sp.), de picolet (*Oryzoborus angolensis*) en de twatwa (*Oryzoborus crassirostris*).

Van oorsprong is een rowtie voor beginners. Rowties zijn overal te vinden in Suriname. De picolet is al moeilijker, deze leeft aan de buitenranden van het bos en is voor de middenstand. De twatwa is een savannevogel. Deze is alleen voor de rijken; om een twatwa te bemachtigen heb je een vliegtuig nodig en moet je het oerwoud in. Tegenwoordig worden de vogels ook gekweekt, maar nog steeds zijn goede

twatwa's veel geld waard.

Hoewel het vangen van de vogels in Suriname niet illegaal is, is het exporteren dat wel. De vereniging werkt er daarom naartoe om wedstrijden alleen toe te staan met officieel geringde vogels. Sjaak Zahoe, de voorzitter van de Rotterdamse vereniging, legt uit: "Dan weet je zeker dat je de juiste vogel voor je hebt, en er niet gesjoemeld is. Ook weet je dan zeker dat het kweekvogels zijn, en ze niet illegaal gevangen zijn."

Halve finale

Vandaag vindt de halve finale plaats. Eerder zijn al vijf rondes wedstrijden geweest. In april/mei brengen de beoefenaren de vogels op gang, 1 juli beginnen normaal gesproken de wedstrijden. Nu met corona kon de vereniging echter pas in de derde

week van start. Herman heeft aan deze wedstrijden meegedaan met een picolet. Hij is al sinds 1984 lid. "Ik reed vaak langs een veldje bij het Zuiderpark en dan zag ik ze staan. Op de terugweg ben ik een keer gestopt, een praatje gaan maken en gaan kijken. Toen waande ik mij in Paramaribo op het veld", vertelt hij.

Hij kreeg vier picolets van zijn broer, genaamd één, twee, drie en vier, naar hun verwachting van hoe goed ze zouden zijn. Eén was inderdaad de beste, een echte 100+ vogel, maar de persoonlijke favoriet van Herman was twee, daar had hij een speciale band mee. "Die vond ik mooi zingen en deze vogel kwam naar mijn vinger als ik deze voorhield om erop te gaan zitten. Bij een ander deed hij dat niet."

Naar buiten

De zangvogelwedstrijden zijn inmiddels uitgegroeid tot een flinke hobby. "Elke zondag ben ik buiten, of ik nu hier ben of in Suriname. Mijn vrouw is eraan gewend en zegt er niks meer van." Vrouwen zien we inderdaad niet rondom het veld, het is een echte mannensport. Sjaak voegt toe: "Vrouwen zijn wel belangrijk bij de verzorging van de vogels en het schoonmaken van de hokken. Ik zal niet zeggen, 'het is hun taak', maar ze doen het vaak wel." Voor hem is dat één van de redenen dat hij geen wedstrijden meer doet met zijn vogels, hij is alleen een thuiswewer. De vogels morsen vaak zaad, wat zijn vrouw dan weer moet schoonmaken als de vogels in de woonkamer zouden staan. Toch zit de passie voor de vogels er nog wel in, want als ze binnenkort gaan verhuizen, is er voor de vogels een aparte ruimte. "Een deeltje met mijn vrouw", lacht hij. Herman herkent dat: "In een woning zal ik altijd kijken waar ik een vogel zou kunnen hangen. Ook al ga ik er helemaal niet wonen, het is iets dat ik altijd check."

Vogelvrienden

Beide mannen vinden het leuk om onder vogelvrienden te zijn en genieten van het wedstrijdement. De wedstrijden zijn voor de eer en een mooie beker, want, lacht Sjaak: "Surinamers houden van grote bekers." Als de wedstrijden voorbij zijn, is er een week later een groot feest met alle leden. Dan is er geen onderscheid meer tussen twatwa en picolet. Maar de teleurstelling van de verliezer is er na een week nog wel, erkent Herman. "Verliezen doet nog lang

▲ Surinaamse zangvogels uit de collectie van Naturalis Biodiversity Center sieren de tentoonstelling (van links naar rechts): twatwa (*Oryzoborus crassirostris crassirostris*, vrouw), rowtie (*Sporophila minuta minuta*, man), picolet (*Oryzoborus angolensis torridus*, man), rowtie (*Sporophila castaneiventris*, man). [Het Natuurhistorisch]

pijn." Hij heeft nu één wedstrijdvogel en twee poppen. Zijn wedstrijdvogel is heel stabiel. "Hij gaat zitten, maakt nog geen knipoog naar de ander, begint te fluiten en scoort dan altijd 70 - 80. Dat wil ik verbeteren, dus daar praat je dan met elkaar over. Hoe kan ik zorgen dat hij feller wordt, ook praten we over voeding, over vitamientjes, als er een vogel ziek is, daarin helpen we elkaar."

De mannen hebben voor het aansporen van de vogels tot zingen tijdens de wedstrijd, het zogenoemde prikken, elk hun eigen foefjes. We zien nu ook nog geen enkele vogel, ze zitten allemaal in de auto's. Meestal met een vrouwtje, een pop, maar soms ook met een uitdagend mannetje. Bij regen gaat de wedstrijd niet door. Deze kan wel uitgesteld worden, maar niet te lang, dan raken de vogels overprikkeld. Ook als een wedstrijd wel doorgaat, wachten de vogels in de auto. Herman vertelt: "Je moet je vogel kennen en zo kort mogelijk van tevoren naar de ring lopen. Als hij te vroeg gaat fluiten, zijn dat punten die niet tellen. Een vogel schrikt snel. Als je je vogel gaat hangen,

moet je niet te felle kleuren aan hebben en bijvoorbeeld geen pet op."

Nederland en Suriname

De wedstrijden zijn bijna altijd buiten. De sfeer is leuker, er is afstand tussen de vogels. Het Nederlandse weer is soms wel een nadeel. "In Suriname is de sport veel groter dan hier. Daar ben je het hele jaar bezig, er zijn vier toernooien. Als vogel A in de rui is, kan hij bij een ander toernooi weer goed fluiten. In Rotterdam is er één toernooi per jaar. Een vogel in de rui kan dan een grote teleurstelling zijn na hem een jaar met veel tijd en geduld getraind te hebben", vertelt Sjaak. Herman vult aan: "In Suriname zijn mensen continu met hun vogels bezig. Je ziet bijvoorbeeld vaak dat een vogel meegenomen wordt naar het werk. Dan wordt hij ergens opgehangen en went hij aan de drukte." Toch heeft het Nederlandse ritme volgens Sjaak ook voordelen. "We zijn hier kwalitatief verder. Dat komt door thuisweek, je bent veel dichterbij de vogels en de vogels rusten meer."

Het Nederlandse weer speelt ons

ook vandaag parten. De mannen staan gezellig onder een afdakje te kletsen, drinken koffie en hopen op een droog moment. Het blijft echter steeds regenen. Sjaak en Herman denken niet dat het vandaag nog gaat lukken. Voor ons blijft het dan ook bij het bekijken van de opstelling. Net als de vogels, nemen we plaats in een warme en droge auto.

De finale

Enkele weken later is de finale tussen twatwa's van de Amsterdamse zangvogelvereniging Ringmasters, aan de Gaasperplas. We worden ontvangen door de landelijke voorzitter en meervoudig kampioen Suniel Chedie. Hier is goed te zien hoe de twee kooien van de finalisten zijn omgeven door diverse andere kooien, opgehangen aan palen. Eigenaren van de twee finalisten kunnen voor en tijdens de wedstrijd andere twatwa's uit de eigen 'stal' ophangen of verplaatsen. Suniel legt uit: "Je kunt je eigen vogels zo positioneren dat ze de vogel van de tegenstander angst aanjagen. De eigen vogel, in de 'ring', heeft juist het gevoel dat hij wordt gesteund door de andere, die hij kent." Daarom verliest, volgens Suniel, in deze finale de beste vogel. Die had tot nu toe alles gewonnen, met wel 130 slagen in de 15 minuten dat de strijd duurt, maar werd nu geïntimideerd door de slim opgehangen vogels van de concurrent. "Vrienden peppen elkaar op, net als de Surinaamse mannen. In een groep hebben we veel te vertellen, maar in ons eentje zeggen we niet veel."

Na de wedstrijd is de prijsuitreiking met inderdaad reusachtige bekertjes, een tombola, en natuurlijk lekker Surinaams eten. Allemaal buiten, in de zon, met een achtergrondconcert van on-Hollandse fluittonen. ◀

Vogelkennis voor een manager

Suniel gebruikt zijn vogelkennis ook in zijn werk als manager. "Als je weet hoe je met vogels moet omgaan, dan weet je ook een beetje hoe het leven in elkaar steekt. Je moet bijvoorbeeld niet alleen 'wedstrijdvogels' in je team hebben, maar ook mensen voor de back office en de sales, een divers team. Ook bij mijn vogels heb ik 'trekkers', die de kampioen kunnen coachen, en vrouwtjes die de mannetjes oppeppen. Je wilt verschillende karaktereigenschappen in een team en die moet je zien te herkennen."